

פניני חינוך מהפרשה

אחד הזמנים המאתגרים ביותר הם ימי "בין הזמנים", כידוע לכל הורה ומחנך.

ההצלחה בחינוכו של ילד או עלם צעיר אינה נמדדת ונאמדת רק בזמן בו הוא נמצא במסגרת הלימודים, אלא אדרבה, היא מקבלת משמעות ערכית וחשובה יותר עד כמה בכוחה לייצר השפעה גדולה ומהותית אף על ימי "בין הזמנים", אשר אינם סתם ימי חופשה כידוע.

ברור שלפי ערך ומידת הנחלת הערכים והטעמותם בנפשו של התלמיד כן יתנו הדברים את אותותיהם אף בימים בהם אינו נמצא במסגרת. ועל כך ועוד... במאמר שלפנינו.

לאחר שכילה משה את דבריו, נאמר - "ויצאו כל עדת בני ישראל מלפני משה".

לכאורה, כמין אריכות יתר יש כאן. מדוע הוסיפה התורה לומר: "מלפני משה"? וכי איננו יודעים שהם יצאו מלפניו? הלא כבר נאמר בתחילה ש"משה הקהילם", אם כן ודאי שהיו לפניו?

זאת ועוד, מדוע הוצרך הכתוב להודיענו שיצאו מלפניו? הרי דבר ברור ופשוט הוא שאחר שסיים משה רבנו את דבריו הם עזבו איש לאהלו ומה רצון הכתוב להשמיענו?

ונתמה ביותר, מה פשר הלשון "ויצאו כל עדת בני ישראל וכו' הלא כבר נאמר בתחילה "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל", וממילא ודאי שכשיצאו - יצאו כל עדת בני ישראל!?

ניכר עליהם שיצאו מלפני משה

המשגיח הנודע הגאון רבי אליהו לאפיאן זצ"ל בספרו "לב אליהו" מיישב קושיה זו על פי דברי שלמה המלך (משלי ג, לד) "אם ללצים הוא יליץ ולענווים יתן חן". ומפרש רש"י: "אם ללצים" אדם נמשך אחריהם - לסוף אף הוא יהיה לץ עמהם, ואם לענווים יתחבר - סוף שימצאו מעשיו חן בעיניהם של הבריות. גם בני ישראל בהתאספם לשמוע מפי משה רבינו ציווי הגבורה, ניכר עליהם שיצאו מלפני משה, ולכך נאמר "מלפני משה". כשם שאדם ההולך מצד אל צד ניכר שיצא מבית מרוזח, כך במידה טובה המרובה ניכר היה על בני ישראל שיצאו מלפני רעיא מהימנא- נביא ה'.

זהו "ויצאו מלפני משה"- ניכר היה שיצאו מלפני משה.

בין הזמנים - מבוא

לכל דבר בחיים צריך הכנה.

דע לך! היציאה לבין הזמנים צריכה גם היא הכנה, אבל ההכנה לא יכולה להיות ביום שלפני היציאה מהישיבה או באותו היום אלא זמן ניכר קודם לכן.

וכל כך מדוע?

במאמר שלפניך...

קודם שנבוא לעסוק בפרטים הפרקטיים והמעשיים הנוגעים לבין הזמנים בחלק ה"לא תעשה", ובחלק ה"עשה" שבהם, ניגע תחילה ביסודי הדברים ובעומקם בכדי שנוכל לפתוח בהם פתח מהימן בדרך אשר סללה לנו התורה בהם.

וכדלהלן:

"בין הזמנים" - זמן בפני עצמו

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם וכו' ויצאו כל עדת בני ישראל מלפני משה". (שמות לה א, כ)

הפרשה פותחת בתיאור "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם" וכו'. משה רבינו מכנס את בני ישראל להודיעם את ציווי הקב"ה על המשכן, והתורה מפרטת מה הם ההלכות שלימד משה את בני ישראל באותו מעמד - הלכות שבת ודיני הקמת המשכן. בסיום העניין,

מקום שהלכו ניכר היה כי למדו ממנו תורה, ידיעה זו מלמדת אותנו כי הצלחה בחינוך היא לא רק ידיעת החומר וקיום המצוות, הצלחה בחינוך אינה יצירת תלמידים כישורניים בלבד, אלא אחד הביטויים העיקריים שלה הוא ההשתקפות של הלימוד היוצא מן הלומד גם כאשר אין הוא נמצא סמוך לרבו.

בן תורה המצליח להקרין מאישיותו בכל מקום שהוא פונה והולך - זהו בן תורה אמיתי. דבר זה למדנו ממשה רבנו, שהשפעתו ליוותה את עם ישראל לאורך כל הדרך. גם כאשר לא היה סמוך אליהם, הרושם שנחרט בהם, בליבם, בנפשם, הוביל למצב תמידי של "מלפני משה".

אין חופש מלהיות בני המלך

גם בשעת יציאתו של בן תורה לרחובה של עיר, עליו לעשות הכל כדי שניכר יהיה עליו שהוא אדם אחר, וחובתו אם כן להקפיד ולשמור על עצמו לבל ירד ממדרגתו אליה הגיע בעמל רב, עליו לשמר מכל משמר על המעמד הגבוה בו הוא שרוי ונמצא, מחובתו להבין כי הוא משמש בתפקיד רב חשיבות, הוא המייצג את ה' ואת תורתו!!! הוא הנושא ברמה ובגאון את דגלה של תורה!!! ואין זה משנה באיזה מקום הוא נמצא כעת!! חייל הוא חייל! בשדה הקרב כמו בביתו!! ללא שום שינוי. אנחנו בניו של הקב"ה, אין חופש מלהיות בני המלך. זו הזכות שלנו אבל זו גם חובתנו. בכל מצב שהוא צריכים לנהוג כבני המלך.

הלכה למעשה - ביציאה מבית המדרש

כל מה שלמד האדם במשך שהותו בין כותלי בית המדרש צריך לבוא לידי מעשה כאשר יוצא הוא משם. אז עליו להוציא מן הכח אל הפועל את אשר ספג וקלט במחיצת רבותיו וליישם זאת הלכה למעשה.

המסרים שאותם הטמיעו בדמו, מוסרי התורה שינק, צריכים להיות ספוגים בתוך תוכו, במשך הזמן בהיכל הישיבה זה ההלכה, כי ה"למעשה" נמצא בבין הזמנים והדבר מחייב מאוד.

זמן חורף כהכנה לזמן קיץ וזמן קיץ כהכנה לאלול

כתוב במגילת אסתר 'ששה חודשים בשמן המור וששה חודשים בתמרוקי הנשים'. מבאר הגר"א, כי הפסוק הזה לפי פשוטו מתפרש על הנשמה, כאשר היא באה לעולם, יש

שלא היתה יציאתם כביאתם

ללמדך - שיציאתם היתה שונה מכניסתם!!

כל מי שנכנס לשמוע את דברי משה רבנו ע"ה ושהה במחיצתו, האזין לדברי התורה היוצאים מפיו, לא נשאר אותו אדם שנכנס!! חל בו שינוי לטובה, שינוי שבא מחמת התרוממות הנפש אשר זכה לה מחמת המעמד הנשגב. ואף אחר שיצאו לדרכם הכרת פניהם ענתה בם, ניכר היה על פני כל אחד ואחד מהם באופן ברור להפליא מהיכן יצא.

אישיותם הקרינה מבפנים את אותו תוכן פנימי וערכי אותו ספגו אצל משה רבנו ע"ה.

לכן הדגישה התורה את יציאתם, ללמדנו שלא היתה יציאתם ממשה כביאתם אליו.

משה רבנו - משפיע מאורו לאחרים

ולאור זאת נראה ליישב גם כן מדוע לא הוזכרה יציאתם בסתם אלא אמרה תורה "מלפני משה" - כדי להדגיש שכל הטבעת החותם שגרמה להם שינוי גדול לצאת כאנשים אחרים, לא כפי שנכנסו, היה זה דווקא מחמת ובגין שהייתם בצילו של משה רבנו אשר הודות לשגב מעלתו השפיע והקרין גם עליהם מהודו וגדלותו.

ויצאו "כל עדת" בני ישראל - ללא יוצא מן הכלל

כעת נבין גם מדוע חזר הכתוב והדגיש שוב "ויצאו כל עדת בני ישראל" ולא אמר בסתם "ויצאו מלפני משה", להודיעך כי כולם - ללא יוצא מן הכלל - נראה עליהם שיצאו עתה מלפני משה, אף על פי שודאי היו שונים הם בדעותיהם ובחכמתם זה מזה, ואף קודם שנכנסו כל אחד דרגתו היתה שונה מחברו. מכל מקום ביציאה מלפני משה היו כולם שוים.

משה רבנו הצליח להקהיל את כל עדת בני ישראל, ללמדם ולהשאיר את חותמו על פניהם. בכל מקום שהלכו ניכר היה כי למדו תורה ממשה רבנו!!!

כיצד נוהה הצלחה בחינוך?

כעת ניגע בכמה נקודות הקשורות בקשר הדוק לארחות חייו ולדרך הלימוד של כל בן עליה מבקש השלימות.

כאשר אנו מתוודעים לעובדה שמנהיג העם, משה רבנו, מטביע את חותמו על פני קהל שומעיו, והדבר גרם שבכל

וכך נוהג היה לשאול כל תלמיד שנכנס אליו להיבחן על מסכת שלמד: לא העיקר איזו מסכת למדת אלא מה לימדה אותך המסכת? עם אלו מסרים ומטענים רוחניים נשארתי?!

בן תורה ניכר דווקא בחוץ!!

במסכת יומא (פו, א) שנינו: "ואהבת את ה' אלוקיך" - שיהא שם שמיים מתאהב על ידך. שיהא קורא ושונה ומשמש ת"ת, ויהא משאו ומתנו באמונה ודיבורו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו: אשרי לו לפלוני שלמד תורה! אשרי אביו שלימדו תורה! אשרי רבו שלימדו תורה! אוי להם לבריות שלא למדו תורה! פלוני שלמד תורה ראה כמה נאים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו, עליו הכתוב אומר: ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר..."

מבארים המפרשים על אתר שכוונת הגמרא לומר: למרות ששני סוגי האנשים הללו עוסקים בתורה ואפילו ממיתים עצמם באהלה של תורה, ואולי אפילו זה שאין משאו ומתנו באמונה ואין דיבורו בנחת עם הבריות עמל יותר בתורה, אולם המבחן האמיתי להוכיח שלימוד זה הותיר את חותמו בנפש הלומד והוטבע לדורות, הוא דווקא מחוץ לבית המדרש - בזמן דיבור עם הבריות, במהלך משא ומתן, באצילות המידות. אם בשבילו יש הבדל בין בית המדרש וחוצה לו אזי תורתו אינה רצויה והוא ממחללי שם שמים!!!

שיקדש שם שמים בכל מקום שהולך

על פי זה נוכל לבאר דברי המדרש על הפסוק "אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם" (ויקרא כו, ג): הדא הוא דכתיב: "חישבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך", אמר דוד: ריבונו של עולם, בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר 'למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך', והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, הדא הוא דכתיב: "ואשיבה רגלי אל עדותיך".

דברי המדרש באים ללמדנו כי מלבד "בחוקותי תלכו" - עמל התורה וקיום המצוות, חובה על אדם להקפיד על התנהגותו היום יומית ולקדש שם שמים, גם בעת הליכתו ברחוב צריך שיהיה ניכר עליו שמחשבותיו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, בלא הבדל בין תוך בית המדרש וחוצה לו.

לה ששה חודשים בשמן המור, שמן זה מבואר בחז"ל שתכונתו להסיר את השיער. ובזוהר הקדוש בפרשת יפת תואר כתוב שהשיער והציפורניים באדם נחשבים מותרות, ושמן המור מסלק את המותרות הללו. מסביר הגאון, בששת חודשי החורף צריך האדם לעמול ולסלק מעצמו את השייכות לעולם הזה, את הקשר להבלי העולם הזה.

ומכאן נלמד לבן ישיבה הספון באהלה של תורה -

זמן חורף בישיבה, הוא תקופה של ששה חודשים המאופיינת בהתנתקות מלאה מכל הסובב, למרות הניסיונות והפיתויים המאיימים לגרור ולמשוך אותנו מבית המדרש, לאחר ששה חודשים בשמן המור, מגיעים עכשיו ששת החודשים הבאים, 'בתמרוקי הנשים', מבאר הגאון, שבזמן זה יש להידבק במצוות עשה ולהתרחק מלא תעשה. זה מה שמוטל עלינו עכשיו, כשאנו עומדים כעת בראש ההר, עלינו להמשיך מיד להר הבא, זמן קיץ, עם כל הכוחות.

בוודאי שמתאימים הדברים לעמל התורה והחיבור לכותלי ביהמ"ד בזמן קיץ, אשר משפיעים הם באופן ישיר על איכות ימי בין הזמנים, בזמן אלול הבא אחריהם.

באחת ההזדמנויות שח לפני בחור יום לפני היציאה לבין הזמנים של הקיץ "אני מרגיש שאחרי שטייגן כ"כ חזק יש לי על מה לצאת לבין הזמנים".

"לכו" בנינים שמעו לי

בפתח ישיבת "חכמי לובלין" חרט ראש הישיבה, הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל את הפסוק: "לכו בנינים שמעו לי". משנשאל מדוע בחר דווקא בפסוק זה? הרי כל מקום מוסד, ישיבה וכדומה, מבקש שיבואו לפקוד את המקום ולא שילכו ממנו, לכאורה היה צריך לחרוט על פתח הישיבה: בואו בנינים, שמעו לי?

השיב הרב מלובלין: אינני מסתפק במה שתלמידיי לומדים יראת ה' בעודם בהיכל הישיבה! אני מבקש מהם כי גם בזמן של "לכו בנינים", כאשר ילכו ויתפזרו בתפוצות ישראל - גם אז - "שמעו לי!!" תשמעו את אשר למדתם ותחקקו זאת על ליבכם, שתהיה ניכרת עליכם יראת ה' שספגתם בישיבה, שכל רואיכם יוכלו לומר בוודאות, "פלוני שלמד תורה, ראו כמה נאים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו".

עד כדי כך גדולה השפעת הרב על תלמידיו.

זכה לראות לשעה קלה את רבי ישראל סלנטר!!

פעם אחת הגיע לאנגליה הגאון רבי אהרן קוטלר, ראש ישיבת לייקווד.

מארחיו סיפרו לו שליד העיר לונדון מתגורר יהודי שכל חייו קודש לשיעורי תורה וחסד ללא ליאות, מוסר הוא את נפשו לארגן שיעורי תורה ולמעשי סיוע לנזקקים רבים. כששמע זאת, ביקש רבי אהרן לראות במו עיניו את האיש המופלא.

כאשר נפגשו השניים שאל רבי אהרן את איש החסד: אמור נא לי, מנין לך הכוחות המופלאים הללו? סיפר האיש לרבי אהרן כי כל מרצו הרב בעשיית מעשים אלה נגרמו לו משום שפעם אחת בימי בחרותו זכה לראות לשעה קלה את רבי ישראל סלנטר פנים אל פנים!

"ראייה זו" – אמר האיש – "מלהיבה את רוחי עד עצם היום הזה!"

בין הזמנים – במשנתם של רבותינו

בשולי המאמר נתייחס לתחום הכרוך גם הוא ב"בין הזמנים" בו דיברנו לעיל, ונתייחס לנקודה חשובה לאין ערוך המונחת כאן.

מלבד עצם החשיבות שיש לכל אדם הלומד בבית המדרש לדעת את החשיבות שיש להנהגתו, ארחות חייו ולימודו, גם בימי בין הזמנים כאשר אינו נמצא בבית המדרש, מחויב הוא לדעת עד כמה חשיבות יש לרציפות בלימוד התורה, שהיא ממש הכרח גמור כדי שהתורה תתקיים ותשתמר בקרבו.

נלקט מקצת דברי הראשונים ורבותינו ז"ל בעניין זה, ניגע בשיפולי גלימתם ונתבשם מניחוח תורתם, ויהיה לנו הדבר למשיב נפש.

הערך והחשבון מוכפל ומשולש לאין ערוך בלימוד 'רציפות' כתב המאירי (משלי פרק ח, לד): אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום. ר"ל, התמדת הלימוד והעיון... כי שאר המלאכות אין החלק האחד תלוי בחלק האחר... שאם הוא עושה מלאכה ראויה לעשרה ימים הנה בראשון נשלמה עשירית המלאכה, ואם גם יבטל קצת זמן מכל

ולא שמת חלקי מיושבי קרנות – כלל וכלל

חיזוק לרעיון זה נמצא בתפילתו של רבי נחוניא בן הקנה שהיה מתפלל בכניסתו לבית המדרש וביציאתו תפילה קצרה... ביציאתו מה הוא אומר: "מודה אני לפניך ה' ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות..." ויש להבין כפילות הלשון, הרי הנמנה על יושבי בית המדרש ודאי שאיננו נחשב מיושבי קרנות?

אלא, גם בשעה שאדם נאלץ לצאת מבית המדרש ולהסתובב בין יושבי קרנות לצרכי פרנסתו וכיוצא, עדיין עליו לזכור שהוא אינו חלק מהם, הוא מיושבי בית המדרש, וזו משמעות הבקשה - "מודה אני... ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות" – כי אף בהיותי נאלץ לשהות בין יושבי קרנות, עדיין שייך אני ליושבי בית המדרש.

כעת נחזור שוב ללשון הפסוק "מלפני משה", ונברר לעצמנו מה אנו למדים מכך?

נראה שיסוד גדול מונח בין השיטין –

חשיבות גדולה יש לכך שעדת ישראל נקהלו אצל משה רבינו ושמעו את דבריו, שכן כאשר רואים את הרב ושומעים את דבריו נגרמת מכך השפעה גדולה.

ראיית פני הרב גורמת לחידה יתר

וכן אנו מוצאים בגמרא (עירובין יג, ב) :

"אמר רבי: האי דמחדדנא מחבראי, דחזיתיה לר' מאיר מאחוריה, ואילו חזיתיה מקמיה הוה מחדדנא טפי, דכתיב (ישעיה ל, כ) "והיו עיניך רואות את מוריד". רבי קובע נחרצות שהסיבה לכך שהוא מחודד וחרף יותר מחבריו היא משום שבבית המדרש זכה לראות את רבי מאיר מאחוריו, ולעומת זאת אילו היה רואה את פניו היה הדבר גורם לו שיהיה מחודד עוד יותר.

ובאמת, מכח דברי הגמרא הללו נפסק להלכה ברמב"ם (הלכות תלמוד תורה פרק ד הלכה ב) ובשולחן ערוך (יורה דעה סימן רמו סעיף ט) שהדרך הנכונה בלימוד התלמידים היא שיהיה הרב יושב בראש והתלמידים מוקפים לפניו כעטרה כדי שיהיו כולם רואים את הרב ושומעים את דבריו.

בקביעות ורציפות תלוי כל קדושת ומעלת הלימוד

זו לשון המנוחה וקדושה: יסוד הכל ועיקר העיקרים שקדושת התורה אינו בא כי אם על ידי לימוד שלוש או ארבע שעות רצופות בלי הפסק כלל.

מֶרֶן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל נהג להתבטא כי הסיבה שבדורנו אין צומחים בישיבות כמו בדור הקודם, כיון שתמיד בישיבות יום היה שלם של 7 ימים עם שישי שבת, הפחות, ושבוע היה שבוע שלם של 12 שעות לימוד לכל השנה, ושנה היתה שנה שלמה כולל חודשי ניסן, אב ותשרי, הכל במיצוי מירבי, לא פלא שצמחו מלימוד כזה. אבל בימינו שהכל אחרת איך יצמחו בצורה כזו? עכ"ד.

למותר לציין שאין בדברים בכדי להוריד את רמת ערכו ורוחו של בחור בעיני עצמו לומר "מה לעשות שאיני אוחז שם"...?

באמור יש בחינה של נתינת מבט אמת כיצד הדרך לגדול, וכמובן שכל בחור לפי כוחו ומדרגת מידתו)

סוד הגדלות והעלייה - מה?

מֶרֶן הסטייפלר זצוק"ל אף העיד על סוד הגדלות והעלייה (השטייגען) שתשתית מוצקה לכך היא בימי בין הזמנים:

"אני יודע כמה וכמה גדולי תורה שנהיו גדולי תורה דווקא בזכות זהירותם להקפיד על הלימוד גם בבין הזמנים. ויש בזה שני טעמים: א. מפני שיש הרבה יותר סייעתא דשמיא כשלומד בזמן שאחרים מזלזלים ואינם לומדים. ב. מפני שאז יכול ללמוד כל מקום שליבו חפץ, ואילו בזמן הוא משועבד למה שנלמד בישיבה. ואכן הכרתי כמה גדולי תורה שנהיו גדולי תורה מובהקים על ידי שלמדו בהתמדה בימי בין הזמנים. (פניני קה"י א' עמ' י).

פעם היו כמה לומדים בבית הכנסת שעל גג ביתו של החזון איש, וכאשר עלה שם החזון איש מצאם כשהם מפסיקים באמצע הלימוד, פנה אליהם ואמר: אי... אי... מתיקות התורה... כמה גדולה היא נעימות התורה, עד שאי אפשר להשיגה ולהגיע אליה רק לאחר שקידה של שלוש ארבע שעות ברציפות בלא הפסק. בלא זה, לא שייך אפילו לצייר מהי הרוחניות הזו, קל וחומר אחר חמש שעות 'רצופות', כמה רוממות יש. הייתכן שמי שיש לו את האפשרות הזאת יפסיק את הרציפות ויפסיד בידיים 'גישמאקי' שכזה?...? הרי

מקום כאשר ישוב עליה ימצא העשירית עשוי, אבל התורה - אם יפסיק בה ויבטל הזמן, הכל נשכח. לא תחשוב שהחלק העשירי ממנה ילמד בשעה הראשונה, אבל בראשונה ישיג מעט ובשניה כפלים. וכל עוד שנתעסק בה תקל הבנתו... ויפה לו שעה אחת מאורך זמן בהתחלה, ומתוך כך, כל אשר ימעט בשקידה יפסיד מה שאין בו שיעור, ומה שאינו ניתן לחשבון, עכ"ל.

למדנו מדברי המאירי שהלימוד ברציפות גדול לאין ערוך מהלומד את אותו זמן עצמו ללא הרציפות.

הגרש"ד פינקוס זצ"ל נהג להזכיר רבות את דברי המאירי האלו, והמחיש זאת במעשה הידוע באותו אחד שהציל את המלך, וכשהוזמן לארמון נשאל מה בקשתו ויינתן לו, וביקש שיתנו לו תחילה חיטה אחת וכפילו אותה פי שנים, ארבע, שמונה, כך עד שישים וארבע פעמים. ואז יצא סכום עצום ורב מאוד של חיטים, שאפילו בכל אוצרות המלכות לא היה מספיק להביא לו. וזה שלמדנו סוד ויסוד הלימוד שהוא ברציפות, אחר שבכך מכפיל ומשלש לאין שיעור את מעלת וערך אותו זמן עצמו. ואמר הגרש"ד פינקוס: אין פלא אם כן על גדולת החתם סופר, החזון איש ועוד, מאחר שלמדו בחייהם מיליון שנה, הכיצד? כי על ידי הלימוד ברציפות הכל מוכפל ומשולש.

בלימוד בלתי פוסק נעשה "תורה לשמה"!

ולשון הגר"ח מוואלז'ין זיע"א בנפש החיים (פ"ג): בעת שלומד כמה שעות 'רצופות', גם אם אינו לשמה, לא ימלט שבתוך שעות אלו לא יהיה בהם רגע אחד שילמד בה לשמה, ובכך מטהר ומעלה את כל הלימוד שיהא כלשמה.

וב'אזהרות הקודש' להרה"ק ר"י מסטאלין כתב: "צריכים ללמוד ארבע שעות רצופות וזה חובה, והלימוד צריך להיות בהתמדה. נסו ללמוד ארבע שעות בהתמדה, אז תכירו שהעבודה תהיה אחרת לגמרי. העיקר הוא ללמוד ולא לישב בטל!! צריכים ללמוד כל מה שמוצאים ובלבד שלא לילך בטל ח"ו".

"והקובע לו ללמוד ערך חמש שעות בלא שום הפסק דיבור בעניין אחר ובלא טעימה בעלמא ועל דרך תענית שעות, נראה לי שדבר זה הוא עניין נפלא המועיל ומזכך ומכפר ומביא אותו אדם לתשובה וכפרה מעולה". (יסוד העבודה ח"ג פ"ה ח).

יסוד גדול, ששתים עשרה ועוד שתיים עשרה זה לא עשרים וארבע.

רואים מכאן גודל מעלת וחשיבות הרציפות, שזהו דבר אחר ושונה בתכלית, "לימוד ברציפות" מאשר בלי רציפות.

מעטה לפי דברי רבותינו ז"ל נבין עד כמה הניסיון גדול יש בימי בין הזמנים, אשר אם ח"ו יהיו ימים בהם יפסיק האדם מלימודו, עלול הוא להפסיד הרבה קניינים ומדרגות שהשיג.

החשיבות והתועלת שבימי בין הזמנים

הבה נביט בדברי בעל התפארת ישראל על מסכת אבות:

"רבי נהוראי אומר הוי גולה למקום תורה" (אבות ד, יד).

ומהו ענין הגלות למקום תורה?

כתב בעל התפארת ישראל לבאר בזה שלושה טעמים:

ולשון גולה, היינו שיעזוב את אביו ואמו ומשפחתו וכל מחמדי רווח הצטרכויותיו, וילך למקום שיחסרו לו כל אלה. ואף כי קשה הפרידה הזאת כמנתק תינוק משדי אמו, לטובתו היא. דדבר מסוגל הוא להצלחת האדם, כי כמו שהעשב לא יצליח במקום שנזרע תחילה, רק הגנן יעקרו ממקום שנזרע תחילה ויטענו במקום אחר, כן האדם לא יצליח, הן במידות, הן בתורה (והן בכבודו), רק במקום שאינו מקום מולדתו. וזה לשלושה טעמים:

א. הרבה שעשוע ילדות וחברים ששימחו נפשו בשחרית ימיו, מוכרח לעוזבם ברצותו לעלות בסולם ההשכלה. ובביתו, ההרגל יכריחו לבלי לפרוש מהם.

ב. בבית אביו יישאר תמיד ילד, כי בשבתו על חיק אבותיו, רחמי יולדיו ישכרוהו באהבתם, וישגוהו על ברכי תפנוקיהם, וישכח גם הוא תכליתו להתחזק להיות איש.

ג. הדבר ידוע שהאדם יתאמץ יותר לעשות טוב מתוך חופשיות, ממה שיעשה על ידי הכרח מאחרים. אולם בעודו בבית אביו. לא תתאמץ נפש הבן המשכיל להשיג על עצמו להתעלות בגרם המעלות, בודעו כי אבותיו ישגוהו עליו, וידריכוהו במתג ורסן תוכחותיהם. אולם אף על פי כן יצר לב האדם רע מנעוריו, וכע"ז פרא לפעמים לא יאבה לעצתם, ותוכחת ינאץ ליבו. אבל בראותו את עצמו עוזב לעצמו מכל משגיח ומדריך ואין לו מי שיזרזנו למלאכתו,

זה דומה לקדירה המתבשלת שמורידה מן האש ומתקררת ואחר כך מחזיר אותה להתחמם.

המשיך החזון איש:

לאחר 'שש שעות' של לימוד שוכח האדם מכל העולם וענייניו ומתדבק בדברים רוחניים. אחר שבע שעות, האדם מרגיש קרוב לקב"ה ואין לו מהנאות העולם כלום ומתמלא שמחה. לאחר שמונה שעות, אפילו לא נופלת בליבו מחשבה של תאוה וחומריות, וכולו תשוקה לאלוקיו. אחר תשע שעות, כולו קודש למעלה מעלה. ואחר עשר שעות, עין לא ראתה, אין מילים שיוכלו לתאר רגשותיו. (מעשה איש ח"ד עמ' ס"ט).

קיום התוהו האפס וההעדר

"ללמוד שעה אחת ולהפסיק שעה אחת, הוא "קיום התוהו האפס וההעדר", הרי זה זורע ושולח עליהם מים לסוחפם. עיקר הלימוד הוא התמידי והבלתי נפסק, בלימוד התמידי הוא סוד הקדושה וזה שעושה תורתו קרעים קרעים אסף רוח, מן הראוי לחבל תחבולות איך לקנות את התמדת הלימוד ולהתפלל על זה תמיד". (קובץ אגרות חזון איש חלק א אגרת ג).

ב'בין הזמנים' היה קשה הלימוד לחזון איש!!

סח מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל:

שמעתי שמרן החזון איש זצ"ל אמר שבזמן שלומדים בני הישיבות, אזי גם לו יותר קל ללמוד, כיון שמרובים הם הלומדים העוסקים בתורה, אך ב'בין הזמנים' שמצוי יותר בטלה אצל בני הישיבות, זהו משפיע גם עליו ויותר קשה לו הלימוד.

עד כדי כך!!!

שתיים עשרה ועוד שתיים עשרה, זה לא עשרים וארבע!

ידוע ומפורסם היסוד של הגאון רבי חיים שמואלביץ, על המסופר בש"ס על רבי עקיבא שכשבא לחזור לביתו אחר י"ב שנה של לימוד חוץ לביתו, לפני שנכנס לבית, שמע את אשתו שאומרת לשכנה שמצידה שלא יפסיק מהלימוד לבוא לבקרה, תיכף כששמע זאת רבי עקיבא חזר לשיבה לעוד י"ב שנים, ולא נכנס אף לרגע לביתו אפילו שכבר היה קרוב לו. ואמר על זה הגר"ח שמואלביץ, שרואים מכאן

הזמן הבא. כל תלמיד יאמוד את כוחותיו, ובהתאם לכך יפיק מ"בין הזמנים" את המיטב: בלימוד תורה וברייענון.

שהייה וחזרה (הגר"ג אייזמן)

בישיבת "קול תורה" שבירושלים, כיהן בעבר המשגיח הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצוק"ל. בשנה אחת, ערב "בין הזמנים", נשא המשגיח בפניהם שיחה מוסרית קודם יציאתם מחיק הישיבה לביתם, וכה היו דבריו:

בהלכות שבת יש דיני "שהייה וחזרה". היינו, שישנם אופנים שעל פיהם מותר להשהות בשבת כלי על גבי האש, וישנם אופנים שעל פיהם מותר להחזיר בשבת כלי על גבי האש. והנה בדיני ה"חזרה" ישנם שלושה תנאים: האחד, שהכלי יישאר בידי של האדם משעת הסרתו מהאש עד החזרתו. התנאי השני, שהתבשיל יישאר בחמימותו כיד סולדת. והתנאי השלישי, שתהיה בדעתו של האדם להחזירו לאש עוד בטרם שהסירו ממנה.

כך - הוסיף המשגיח - הוא הכלל לגבי בן ישיבה היוצא מן הישיבה. בראש ובראשונה צריך הוא להיות אחוז בידו עצמו, שלא ישלטו עליו גירוים ופיתויים חיצוניים. שנית, צריך הוא לשמור על חומו, היינו על מצבו הרוחני שאליו הצליח להעפיל באמונתו בה' ובקיום מצוותיו ובהליכותיו התורניים שרכש כל ימיו עד לימי בין הזמנים אלו. ובנוסף לכל אלה, צריך התלמיד לקבוע בדעתו בעת יציאתו מבין כותלי הישיבה שבדעתו לשוב אליה, כלומר, ל"אש" שהייתה בו קודם לכן, ולא להתחיל "להתבשל" מחדש.

דומה, כי כללים אלו יפים לכל אחד באשר הוא, אין ספק כי כל תלמיד גדל במהלך השנה במהלך לימודיו בין כותלי המוסד החינוכי גם מבחינה רוחנית. התכנים שאותם למד והפנים, הדמויות שעמדו בפניו במסגרת שבה שהה, כל אלה השפיעו עליו במודע ובתת מודע, והעמידוהו במקום טוב יותר ו"חס" יותר.

ועתה, עם היציאה לימי הנופש, מתרחק הוא מ"מקור האש", מהמסגרת שבה בונה הוא את אישיותו ויוצא אל הבלתי מוגדר לתקופה החופשה.

חובה על כל אחד ואחד מבחורי ישראל, לאחוז בידו בחזקה את הרסן האישי שלו לבלתי יפנה לשבילים שבצידי הדרך שעליו פסע כל השנה, כי הם מובילים לשדות

אם עיני שכל לו יפתחם ויזדרז למלאכתו ויט שכמו לסבול עול הזהב, להצליח את עצמו בעצמו.

מבואר מכאן שיש מעלה גדולה בסוג של לימוד אשר לומד האדם מרצונו הפרטי ומתוך בחירה, יותר מלימוד המגיע מתוך הכרח מאחרים!!! זהו סוג לימוד אחר לגמרי. אם ידע האדם, אם ישכיל הבחור, לנצל את ימי בין הזמנים כראוי, או אז יזכה להתרומם ולהינשא בדרכיו.

ואפשר שזה עומק כוונת מרן הסטייפלר זצוק"ל הנ"ל שהעיד על כמה גדולי תורה שצמחו דווקא בזכות זהירותם בלימוד גם בימי בין הזמנים!!!

גדולי המחנכים היו מדגישים בדרשותיהם שלא יכנו את ימי בין הזמנים כ"חופש" שמובנו שלילי ומורה על רפיון מהמצוות ח"ו, כי הרי "במתים חופשי", אלא דרשו שיכנו ימים אלו בשם "נופש", כי מותר, ולפעמים צריך, להינפש מעט, כדי לאגור כח לימים הבאים כדי שיוכלו לשקוד על התורה ביתר עוז.

"זמן" בפני עצמו!!!

כאן המקום להביא את ששמעתי ממורי ורבי מרן הגאון הגדול רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל, שהביא בשמו של מרן הרב מפוניבז' זצ"ל, שימי בין הזמנים הם "זמן" בפני עצמו.

וביאר כוונת דבריו, שלא יחשוב בן תורה כי ימים אלו הם ימי "חופשה", כפי שנקראים ברחוב, שבהם אפשר לאבד את הזמן ולכלותו לריק בהבלי השוא, אלא אדרבה, כל ייעודם של ימים אלו להתעלות בכוחות עצמו, ויש בהם שלושה מאפיינים ייחודיים:

א. אפשר ללמוד דברים קלים, שמתאימים לבין הזמנים, שקשה ללמוד אותם במסגרת הישיבה, כמו מדרשים, פסקי הלכות, מסכתות קטנות, בצורה שתביא חשק ללמוד עוד ועוד ויקבע לעצמו לסיים אותם בבין הזמנים.

ב. לימוד שאינו מתוך לחץ, אין התלמיד נמצא תחת עינו הבוחנת של המשגיח, אינו מחויב בקביעת מסגרות כאלה ואחרות על מנת להרגיש את השינוי בזמנים ובחילוף התקופות.

ג. לנצל את הזמן למנוחה כפי הנצרך, בבחינת "וקוי ה' יחליפו כח", כפי הנצרך לאגור כוחות ולחדשם לקראת

ופתח נפלא ביסוד זה נראה מתוך פרשתנו, פרשת 'מטות'.

חשיבות קביעת גדרים וסייגים לעליה הרוחנית

פרשת 'מטות' פותחת בסוגיה של נדרים, קביעתם לעומת הפרתם, והנה אנו מוצאים הדגשות מיוחדות ולא שגרתיות באופן הציווי, וכך כותבת התורה: "וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל... זה הדבר אשר ציווה ה'". (ל, ב)

ומקשים המפרשים ובעלי המוסר: במה שונה ציווי זה אשר נאמר גם כן לראשי המטות? וכן מדוע מדגישה התורה דווקא כאן כי דבר זה ציווה ה'? הרי זה ברור ומובן ככל שאר הציוויים!

אלא מבאר הגאון רבי חיים מפראג בספרו "ספר החיים", כי הטעם ששינתה התורה ציווי זה משאר הציוויים והדגישה כי ציווי ה' הוא, כדי לרמוז לחז"ל – ראשי המטות, על הצורך ההכרחי בקביעת סייגים וגדרים, שהרי הנודר נדר מציב לעצמו גדר וסייג לעשות מעשה מסוים או להימנע ממנו.

וכיון שמעלה עצומה גלומה בקביעת סייגים וגדרים, והיא הדרך הבלעדית להצלחה בקיום התורה והמצוות, על כן מדגישה התורה בפרשת הנדרים כי "זה הדבר אשר ציווה ה'" להורות לחז"ל כי אף התקנות שקובעים הם, הסייגים והגדרים שמחוקקים הם – ציווי ה' הוא.

ועל כך אמר שלמה המלך, החכם מכל אדם, בשיר השירים (א, ב) "כי טובים דודיך מיני" – חביבים דברי סופרים יותר מיינה של תורה. כלומר, הסייגים, הגבולות, הגדרים והתקנות שהציבו חז"ל, אהובים וחביבים על המקום עוד יותר מהציוויים הכתובים בתורה.

חביבים דברי סופרים יותר מיינה של תורה – על שום מה?
רבינו יונה בשערי תשובה (שער שלישי ז) מאריך ומפרט בגודל המעלה העצומה של תקנות חז"ל, קביעת גדרים וסייגים, וז"ל:

"... חביבים דברי סופרים יותר מיינה של תורה... יראת ה' יסוד המצוות שנאמר: "ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה... ובזה ירצה ה' את יראיו, כמו שנאמר: "רוצה ה' את יראיו", ותקנות חכמים וגדריהם יסוד לדרך היראה, כי יעשו גדר והרחקה פן תיגע יד אדם באיסור התורה... כענין שנאמר: "ושמרתם את משמרתיי",

קוצים וברקנים, מקום ששורצים בו רבים מן החפצים ח"ו ברעתו. זו היא ההנחיה הראשונה שתכליתה "סור מרע".

לאחריה צריך כל אחד לנהוג במידת "עשה טוב", כלומר לשמר את הישגיו הרוחניים שזכה לרכוש בשנות לימודיו, להישאר בחוס, בטהרה ובקדושה שבהם הוא כבר שרוי, "להעלות נר תמיד" שלאורו יוכל לשמור על קנייניו, "נר" זה מבטא את ההתמדה בתפילה בזמנה שלוש פעמים ביום, עיון ולימוד של דבר הלכה בכל יום, שהייה בחיק ספרים וסיפורים על מעשיהם של דמויות מהעבר ומההווה, עיסוק במעשי חסד מבוקרים, וההקפדה על שמירת זמני לימוד.

אך בנוסף לכל אלה, צריך כל אחד שיהא בדעתו לחזור! היינו לחזור למקום לימודיו כראוי. "חזרה" פירושה, להמשיך ממקום שבו פסק בשנה החולפת, להתקדם הלאה, ולא להתחיל שוב ולסמוך על כי ניתן לתקן מה שהתקלקל. מי שדעתו לחזור, אינו משנה את זהותו ומשנן לעצמו מדי זמן, מי הוא ולאן הוא משתייך.

חובת המודעות

אין ולא ניתן לתת פתרונות מראש כיצד להתמודד עם כל אירוע, כיצד לנהוג בכל מיני מצבים. האירועים האפשריים הם ללא מספר והרבה מהם אינם צפויים מראש. אך במקום להתעסק בזהותם של אלה שמנגד, ובתכסיסים כיצד לנהוג כלפיהם, רצוי ואף נדרש לעסוק בזהות הגדרת העצמי. שהרי ברור כי מי שמכיר את עצמו ואת יכולותיו וחולשותיו, לא יעשה דברים שאינם תואמים ומתאימים לו. כל בר דעת לא יפעל נגד עצמו. לכן, כדי להתגבר על האין-ספור של התמודדויות הצפויות בזמנים אלו, חייב כל אחד להגדיר לעצמו מי הוא, ולאחר מכן להתאים לעצמו את הליכותיו ומעשיו. אז, יקל לאדם להתרחק ממה שנראה לו כמזיק, ולהיצמד לדרכים ולפעולות הרצויות לו.

ונציין מקצת דברים ששמעתי ממרן ורבנן במשך השנים בהשקפה ובהוראה קודם היציאה לבין הזמנים:

אחד הדברים הבלתי ניתנים לערעור אשר מהווים אבן יסוד להצלחת בן עלייה לצלוח את ימי בין הזמנים כראוי, תלוי, כרוך, ומוכרח, בעשיית גדרים וסייגים ברורים של העלם הצעיר כלפי עצמו ושלנו כהורים ומחנכים כלפיו.

ואילו אצל נח, העדרם של סייגים אלו גרמו לכך ש"ויחל נח... ויטע כרם... וישכר ויתגל בתוך אהלה". (בראשית ט, כ-כא).

יתירה מזאת כתוב בגמרא (שבת יג): לך לך אמרינן לנזירא, סחור סחור, לכרמא לא תקרב", כלומר, הנזיר מצווה להתרחק מן הכרם, דהיינו, לקבוע לעצמו גדרים והגבלות כדי שחלילה לא יעבור על נזירותו.

הנה כי כן נוכחים אנו לראות את גודל המעלה והחשיבות בקביעת סייגים וגבולות של האדם לעצמו, לצד דקדוק והקפדה יתירה על תקנות חז"ל וגדריהם.

ניטע בילדינו ובתלמידינו את יראת ה' על ידי שנקרין להם במעשינו את זהירותנו והקפדתנו על תקנות חז"ל וגזרותיהם. נלמד אותם להציב גבולות וסייגים בעבודת ה', כיון שבאמצעותם נוטע האדם באדמת לבבו את היסודות האיתניים לבניין הרוחני, ועל ידי כך יתנוסס לו בניין רב קומות של קניינים אמיתיים - קנייני נצח.

אכן, מתוך הדברים ודאי נשכיל להבין עד כמה העניקה התורה חשיבות לעניין הסייגים והגדרים בעבודת ה' ובקיום המצוות, דבר המקבל משנה תוקף כאשר מדברים על ימי בין הזמנים.

לשמור על המתח

את ערכו של רגע בין כותלי הישיבה, אי אפשר לשער. את עוצמתה של השהות בבית ה', לא ניתן לאמוד. "זמן" שלם, צורב וטובע חותם. חודשי קיץ ארוכים ורצופים בתוך כור ההיתוך, חורטים חריטה בלתי נמחית על לוח הלב.

"יש מקומות מרפא שונים שמתקבצים אנשים מכל הארצות ע"י הסגולות הטבעיות של מקומות אלה ומעייני הרפואה אשר שם המסוגלים להביא ארוכה למחלות ומכאובים שונים. והנה מכל קצוות תבל באים לפינה מיוחדת כזו, שוהים שם איזה שבועות וזה מספיק להם לכל השנה ולפעמים גם לשנים הרבה... הישיבה הקדושה היא דוגמת מקום מרפא. כניסה והבטה אחת בישיבה, מעלה את האדם עד אין שעור יוכל לינוק מזה כל ימי חייו", הבהיר מרן המשגיח דמיר רבי ירוחם זצוק"ל (דעת חכמה ומוסר, רלב).

ואמרו ז"ל: "עשו משמרת למשמרתי", ורוב הזהירות והגדר וההרחקה מן האיסור הלא זה מעיקרי המורא, והמרבה להיזהר יגיע אל השכר הגדול, כעניין שנאמר: "גם עבדך נזהר בהם בשמרם עקב רב", על כן אמרו 'חביבים דברי סופרים יותר מיינה של תורה', כי גדריהם וגזרותיהם עיקרי היראה, ומצות היראה שכרה הרבה כנגד מצוות רבות, כי היא היסוד להם!... וכאשר גזרו זיכרונם לברכה הלא זה מאשר זרח על נפשו אור יראת אלוקים יתברך". (עכ"ל)

הנה רבינו יונה מעמידנו על המעלה והחשיבות עצומה של קיום הסייגים ותקנות חז"ל, ועל גודל חביבותם לפני המקום כיון שיסוד הם לכל המצוות כולם ואות הם ליראת ה'.

ומרחיבים על כך בעלי המוסר, כי אדם המדקדק בתקנות חז"ל מעיד על שאיפות אמת המקוננות בנפשו להשיג את השלמות הנכספת בקיום התורה והמצוות, ואות הוא שיראת ה' אופפת את כל מהותו וחדורה היטב בקרבו.

במעלת קביעת גדרים וסייגים

גבולות וסייגים חיוניים וחשובים עד מאוד בקיום התורה והמצוות, מונעים את האדם מהעבירה ומרחיקים אותו מהחטא.

ידועים דברי רז"ל על ההבדל בין נח לאברהם אבינו, שנח "היה צריך סעד לתומכו" ואילו אברהם אבינו ע"ה "מתחזק ומהלך בצדקו מאליו".

ויש להבין, מהי הסיבה לפערים העצומים בין נח לאברהם אבינו ע"ה? וביארו בעלי המוסר כי על שניהם מעידים המקראות שהיו עוסקים בתורה אך על אברהם אבינו נאמר תוספת של: "וישמור משמרתי מצוותי חוקותי ותורותי". וביארו המפרשים: כי הציב לעצמו גדרים וסייגים בקיום התורה והמצוות כמו שאומרת הגמרא (יומא כח, ב) שקיים אפילו מצות עירוב תחומין.

אברהם אבינו הציב לעצמו גדרים וסייגים בקיום התורה והמצוות כדי שחלילה לא ייכשל והם אלו אשר תמכו בו והיו עבורו הסעד וממילא נאמר בו: מתחזק ומתהלך בצדקו מאליו.

במעין המתגבר ובכוחות מחודשים בתום התקופה. אבל היחס של בן התורה ליומי דפגרא, מעידה עליו יותר מאלף מילים: האם הוא שמח מהרפיית חרצובות ה"זמן", או שהוא יודע שהוא פשוט זקוק לזה בכוח הנסיבות. אם ימי "בין הזמנים" גורמים לו לאנחת רווחה והוא פותח שערים כדי לפרוץ למרחב כסייח שיכור חופש, הדבר האמיתי לא פעל את פעולתו.

דג לא עוזב את מקור חיותו

והנה מובא בשם הגר"י בלאזער ז"ל שאמר על הא דאיתא בחז"ל במעשה דאליהו, שבחר שני פרים אחד לה' ואחד לבעל, ולא רצה הפך שבחרוהו לבעל לילך, מפני שטען, שנינו באבוס אחד נתגדלנו, ובמה נשתנה גורלי לילך לבעל? ואמר לו אליהו, על ידי שניכם יתקדש שם שמים, וגם על ידך תיעשה מצוה. ובכל זאת איתא בחז"ל שלא רצה לילך, עד שהיה אליהו מוליכו בעל כורחו. ולכאורה קשה: אחר שאמר לו אליהו שגם על ידו יתקדש שם שמים, מדוע לא רצה לילך? ואמר על זה הגאון הנ"ל, שכיון שיש כאן ריח של עבודה זרה, אף שצריך לילך שהרי יתקדש על ידו שם שמים בזה, כך היא המידה, שצריך לילך דווקא באופן זה, בסירוב ובעל כרחו, ודווקא כשהיה אליהו מוליכו, אז הלך.

ועורר מזה הגאון הנ"ל לענין ביטול תלמוד תורה, ובכה הרבה. והנה אתמול התעסקנו במצוה של שמחת חתן. אמנם לגרום על ידי זה להסגר הישיבה, זוהי בביקורת גדולה, הלכנו בלא סירוב כלל ובלי שיהא אליהו מוליכנו בעל כורחנו, אף שהיה נוגע לביטול תורה. במקום כזה אין הולכים אם לא שאליהו מוליך. ועוד ציור בזה, לדוגמא, כשנוסעים הביתה על החג, הרי צריכים לאחר הנסיעה ולהוסיף מחול על הקודש, וישנם שמקדימים לנסוע, והנה אינני טוען כלפי עיקר הנסיעה הביתה על החג, גם אני מסכים לזה שצריך לנסוע, אבל אין אדם יודע כמה הוא מרוויח במה שמדחה נסיעתו אפילו יום אחד, שבזה הוא מגלה שהולך הוא בסירוב" (דעת חכמה ומוסר עמ' סב).

דג, לא יעזוב לעולם את מקום חיותו. מי שיודע שקיומו תלוי במים, לא ייצא אל היבשה. בתקופה שמבול טשטוש הדעות והפריצות שולטים ברשות הרבים, הישיבה היא תיבת נח. זהו מקום המרפא, כאן מתנהל פנקס החיסונים. מי שיוצא מכאן ומאבד את הישיבה ומטענה, הרי הוא מאבד את כל עולמו. אבל גם מי שנוטל עמו את הישיבה,

ואכן, זריקת החיסון הישיבתית שהוחדרה לוורידי הנשמה ב"מקום המרפא", מעבה את עור הרוח. בזכותה יעמוד המטען הרוחני האדיר במבחני המציאות הלא פשוטים.

התורה אינה עול כבד, שיש לפעול כדי לנער אותו מעל עצמנו. קיום המצוות, על כל פרטיהן ודקדוקיהן, אינו כורח נסיבות שיש להסתדר אתו – כפי שיש חוגים מסוימים שרואים רח"ל בתורה תרי"ג בעיות שיש לפתור אותן. איסורי התורה, אינם נטל. להיפך, רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות. אמנם, יש מצבים בהם אדם פטור מן המצוות, לעיתים הוא אנוס, פעמים הוא מאולץ, אבל זו אינה סיבה לשמחה. להיפך, עליו לכאוב על שנגזלה ממנו הזכות הגדולה. כאשר אדם מתעצב מכך שהוא נדחק למצב פטור, זה מוכיח שקיום המצוות שלו בנוי על אדני יסוד מוצקים, אבל אם אדם נהנה מהפטור, בוודאי אם הוא חותר להכניס את עצמו למצב של פטור, יש בעיה בבסיסו.

קל וחומר בן בנו של קל וחומר, כאשר מדובר בבן תורה: נכון, הצורך להתאוורר הוא אנושי לחלוטין, טבעי, מוכרח. בפרט כאלה שזיעת מוחם ניגרה לאורך כל ימי ה"זמן" בפיצוח הסוגיות במסכת הקשה של זמן הקיץ. אבל זה חייב להיות רק שינוי אווירה פיזי, משב רוח מרענן, כשהאווירה הרוחנית לא משתנה. זה לא זמן של "אין", אלא זמן של "יש", אבל "יש" אחר. בן תורה חייב להרגיש שהוא נאלץ להיפרד לזמן מה ממקום חיותו – הישיבה ואוצר הספרים שלה, מעין "חופשת מחלה", אבל לא מהגמרא והסטנדר, הוא חייב לחוש שזו גלות לצורך, שזהו אילוץ – זהו חלק מריפוי נפש שיאפשר לו עם שובו להמשיך להעפיל במעלה ההר. זו לא יציאה מהקופסה לצורך החלפת מהות ואישיות כדי לשוב אחר כך עם שובל של נזקים ח"ו, ולעיתים בלתי הפיכים. לצורך כך חייבים מסגרות הולמות ללימוד וקביעת עיתים שמספקות גם משב אויר צח באופן ראוי שימנע שהייה במקומות של קיפוח נפש, שם מאבדים את כל הקניין הרוחני שנרכש בעמל רב.

"בין הזמנים" נועד כדי שקווי ה' יחליפו כוח. הנשמה זקוקה למנוחת הנפש וגם הגוף זקוק לאתנחתא. בתקופת בין הזמנים, בהכרח, לומדים פחות. לוח הזמנים החיוני של הישיבה, מפנה את מקומו לשעון מעט יותר אוורירי. פסק הזמן הזה, הוא בשביל לימוד התורה – שיתחיל לפכות

אין זה סוד שבשולי ערוגות הבושם של היהדות החרדית, קיימים כאלו שמנסים להתערות ולהתערבב עם התרבות החילונית לגווניה ולסוגיה. אותם אלו שנפלו ב"רשת" הטכנולוגית טווים קורים אל תוך המחנה, אך גרוע מכך כשזה נעשה אל תוך בית המדרש. אין ספק שדורנו ניצב בפני ניסיון חמור זה. אך אל לנו להכליל את התופעה תחת המושג "טכנולוגיה", כאילו מדובר במין עולם בפני עצמו, ייאמר ברורות: אכן טכנולוגיה, אבל היא איננה אלא חלון ל"חילוניות"!! וזו איננה חדשה כלל, היא מלווה אותנו מאז בריאת האדם כשהיא לובשת צורה ופושטת צורה.

יחס זה משליך על אלו שנופלים ברשת, רחמנא ליצלן. הטעות החמורה ביותר, השגיאה הגדולה ביותר היתה יצירת המותג "חרדים חדשים", אין דבר כזה! אין יצור כזה! הנכון הוא לומר "חילונים חדשים"!! מאז ומתמיד היו דרגות שונות של רוחניות, לא בכך מדובר. אך אותם שפורצים גדרו של עולם, אותם שמגיעים לקצה הצוק הרוחני, אלו שפרצו כל סייג והבקיעו כל משמרת למשמרתי, מכניסים עצמם לכלל "חילונים חדשים", לא פחות מכך, אין פחות מכך. כבר הזהירונו חז"ל ברוח קדשם, "אם הלך - סופו לעמוד, ואם עמד - סופו לישיב".

ניסיון החילוניות איננו חדש, אך הוא מחייב אותנו, לכל הפחות שלא לתת לרוחות הזרות מדרס רגל בתוך בית המדרש, בתוך חצרות הקודש.

בשו"ת "חבצלת השרון" מובא הסיפור דלהלן:

"ושמעתי מפי אחד שהיה בקטוביץ בעת הכנסיה הגדולה בתרע"ד, הוא סיפר שבמהלך הוועידה עלה תלמיד חכם אחד מריגא על הבימה, איש זקן, גדול מאוד בתורה, תלמידו של הגאון רבי יעקב עטלינגר מהמבורג בעל הערוך לנר" זצ"ל, ופתח ואמר: בחז"ל מובא שחזקיה המלך נעץ חרב בבית המדרש ואמר, מי שלא יעסוק בתורה, יידקר בחרב. לכאורה צריך להבין, למה צריך לנעוץ חרב בתוך בית המדרש? הרי מי שבא לבית המדרש הם השרידים אשר ה' קורא, עבורם צריך לנעוץ חרב? היה לו לנעוץ אותה בחוץ, ברשות הרבים, בבתי תיאטראות וקרקסאות או בגימנסיות ולהזהיר - מי שלא ילך לביהמ"ד ללמוד יידקר בחרב?!

אלא, המשיך אותו זקן ואמר: חזקיה ידע שמי שנמצא בחוץ, כבר לא תועיל לו נעיצת החרב, הוא כבר שקוע בתוך

גם מי שכל הליכותיו, אורחותיו וסדר יומו גורמים לקידוש ה' בעת היותו בחוץ, חייב לחוש "כמי שאליהו מוליכו", כמי שהולך בסירוב. על אחת כמה וכמה שעליו לעשות חשבון נפש שמא, ולו במשהו, הביא את הרחוב לתוך כותלי ישיבתו.

הוראת הבבא סאלי על עיתוי הפעולה הצבאית החשאית

דברים נוקבים שח רבינו ראש הישיבה מרן הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א בפני תלמידיו:

"ידוע שבבין הזמנים יש יצר הרע להיות כתינוק הבורח מבית הספר, ולשון זו מצינו בדברי חז"ל במדרש לגבי דור המדבר שנסעו מהר סיני בשמחה כתינוק הבורח מבית הספר, שכך הוא טבע האדם, אבל צריכים לדעת שאין שום פטור מתלמוד תורה בבין הזמנים, אמנם צריכים לנוח לפי כללי הבריאות, אך בלי קלות ראש ובלי פריקת עול, וגם בבין הזמנים יש חיוב תלמוד תורה, ולא רק החיוב, אלא האושר!"

"וידוע כי בעבר בימי בין הזמנים היו הרבה אסונות רח"ל, מפני שחסר זכות התורה, ומעשה שהיה עם הצדיק מנתיבות הגה"צ רבי ישראל אבוחצירא זצ"ל (הבבא סאלי), שהגיעו אליו ראשי הצבא לבקש את ברכתו לפני איזו פעולה שעמדו לעשות, ושאל אותם מתי הם חושבים לעשות את הפעולה, ואמרו בשעה שתיים בצהריים. ואמר להם שימתינו לשעה ארבע, כי בשעה שתיים יש הפסקה מסדרי הלימוד בישיבות, שהולכים לאכול ולנוח, וזכות התורה חסרה, ובזמן שחסר זכות התורה הסכנה גוברת רח"ל. כך גם בבין הזמנים, כל האסונות שאירעו, אינם בדרך הטבע אלא בהשגחה פרטית, מפני שחסר זכות התורה.

ובודאי שכל מי שיתחזק, זכותו גדולה מאוד. בלימוד התורה מגינים על כל הדור, שהדור צריך זכויות. ומי שמתחזק זוכה בעצמו וגם זוכה לאחרים, ומזכה את כל כלל ישראל בזכויות. והעצה למנוע פריקת עול בבין הזמנים היא על ידי קביעות לימוד המוסר, אם לומדים מוסר בבין הזמנים הרי זה מבטיח את המשך העלייה ושלא תהיה ירידה ח"ו, כל אחד יראה לקבוע לעצמו איזו קביעות בספר מוסר שמושך ומעניין אותו, וזה ישפיע עליו חיזוק האמונה, ויקבל כוחות להתגבר על היצר הרע".

טכנולוגיה-אש! אש!

שהרי כל מציאות הרחוב על כל הווייתו, גם זו שבסביבה הנקיה יותר, מהווה סתירה מוחלטת לכל הקניינים שבן תורה ובחור ישיבה צריך להשריש בקרבו באותם שנים שבהם מתעצבת נפשו בדרכו לבנות את חייו על אדני התורה והיראה.

ובכן, מה יעשו אותם בני ישיבות קדושות היוצאים מתוך תיבת נח, אל מי המבול השוצפים? מה יבנה ויחזק להם את חומות ההגנה הדרושות? אין דרך אחרת, מלבד זה שבני הישיבות, גם בהיותם בבין הזמנים, סוחבים עמם את תיבת נח וחומת המגן הרוחנית, בדמות תבניתם המיוחדת כ"בני ישיבה" ההולכת איתם בכל מקום שהם.

"בחור ישיבה" זו מציאות והווייה בפני עצמה, הממלאת את הבחור בכל שעות היממה ובכל ימות השנה בכל מקום בו הוא נמצא.

הרמב"ם (ה' דעות פ"ה) מתאר את צורת הנהגתו של תלמיד חכם: "כשם שהחכם ניכר בחכמתו ובדעותיו והוא מובדל בהם משאר העם, כך צריך שיהיה ניכר במעשיו במאכלו ובמשקהו ובדיבורו ובהילוכו ובמלבושו ובכלכלו דבריו ובמשאו ובמתנו, ויהיו כל המעשים האלו נאים ומתוקנים ביותר".

פסקו רבותינו, שלכל בן ישיבה יש בזמנו דין תלמיד חכם לדברים אלו. במעשיו שבהם הוא נוהג בכל מקום ומקום, הציווי המוטל על בני הישיבות בימי בין הזמנים בכל מקום בו הם נמצאים, לקיים את "ואהבת", שיהא שם שמים מתאהב על ידך, מה שלא מתאפשר להם לקיים בימי הזמן בהם הם ספונים וטמונים בהיכלי התורה.

כאשר נמצאים בין הבריות, והללו רואים את הנהגתם המעודנת של בני הישיבות, את תפילתם ויראת השמים בה הם ניחנים, ובעיקר את קביעות העיתים לתורה, כשכל הנהגותיהם זועקות כבנים של תורה, בנים לה' אלוקיכם, הרי זה מביא לקידוש שם שמים וליקר ותפארת התורה ולומדיה. וכל מעשה אחר, כל הנהגה שאינה הולמת את דרכו של בן תורה, עלולה להביא חלילה את ההיפך מכך.

"בייחוד עלינו לשים לב לחזק את הישיבות הגדולות והקטנות, מבצר היהדות, המוסד העתידי מדור דור, אשר משם יצאה תורה ואורה בכל תפוצות ישראל, והאירו את

הפיצה הטובענית של תרבות החטא והכפירה. הוא כבר שקוע בתוך הליצנות, כולו שופע ארס של סם המוות. חזקיה – המשיך וביאר אותו תלמיד חכם זקן – נעץ את החרב בבית המדרש, שלכל הפחות בתוך בית המדרש לא ייכנסו אותם רוחות זרות, שלא יהין מי שהושפע מהרע לנסות לטמא את הקודש, לערב את הטהור עם הטמא, לכך צריך נעיצת חרב".

אלו ששקועים עד צוואר בתרבות החילונית, באמצעות אותו חלון טכנולוגי, קשה להוציאם ממסגר. אך לפחות עלינו לשמור מכל משמר שלא יכניסו את הרוחות הזרות לבית המדרש. "סורו, סורו, טמא קראו למו, סורו סורו אל תגעו".

לפני מס' שנים השתתפתי בכנס משגיחים שעסק בין היתר בנושא טכנולוגיה מרן הגרי"ל שטיינמן זצוק"ל אמר משפט אחד "רבותי צריך לדעת, טכנולוגיה זה אש, אש, אש! ובכך סיים את דבריו

לגיון של מלך

בעומדנו לפני ימים בהם בני הישיבות הקדושות נפגשים במגע בלתי אמצעי עם הקירבה לרחוב הנורא על כל המצוי בו, קיום התורה הקדושה דורש להתרומם ולהתעלות בדרכי קניינה, ובאופני יקר גדולתה, כדי לזכות להיות נמנים על לגיונו של מלך.

כבר אמרו מי שאמרו, שאמנם בחורי הישיבות יוצאים מבית המדרש בבין הזמנים, אך בית המדרש אינו עוזב אותם. בבחינת "כל מקום שגלו - שכינה עמהן".

מרן החזון איש זצוק"ל כבר גילה, כי הישיבות הקדושות הן הנה תיבת הנח של דורנו, מקום המדבריות שלשם צריכים לברוח מכל ניסיונות הרחוב ומוראותיהן. הדרך שבה יכול כל צורב בדורנו לשמור את עצמו מכל זוהמת הרחוב, המלא בדעות כוזבות, בפריקת עול, במראות אסורות, בקלות ראש, היא רק על ידי בריחה למדבריות של דורנו, הלא המה הישיבות הקדושות.

הסכנה המאיימת כיום על שלימותם וטהרתם של בחורי הישיבות, מצויה בכל קרן זוויית לצערנו. לא צריך להגיע עד המתרחש במחנות ומסלולים כאלה ואחרים שאין להם כל קשר לעולמה של תורה. גם בחור שאינו מרחיק לכת מצוי הוא בסכנה רוחנית בשהותו מחוץ לכותלי בית המדרש,

"אם נלך בכח זה לחזק התורה והמצוה, נקווה כי יצלח לנו לגדור את הפרצות ולהמשיך את קדושת ישראל בכל צביונו וטהרתו כמאז ומעולם, ולהגדיל תורה ולהאדירה, והי' ימהר לרווחתנו ולישועתנו ויקבץ נפוצותינו מירכתי ארץ ויקוים בנו במהרה "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים" (מרח"ה הגר"ע גרודז'ינסקי זצוק"ל, הקדמה לאחיעזר ח"ג) אמן.

חשכת הגולה. וגם עתה הינן מרכז רוחני וכמגדל המאור לעם ישראל. התלמידים המצוינים השוקדים על התורה בחירוף נפש הם הינם חלוצי האומה וגיבורי הרוח, המשואות המפיצים קרני אור בכל מקום ועל ידם תבנה ותכונן כנסת ישראל".

**מופץ לעילוי נשמות ישראל אשר אין מי שיזכיר וינציח שמותם
הארות והערות יתקבלו בברכה במייל זה**

שבת שלום

מיכאל זכריהו